

S A A R N A

"Mannerheim" Jumalanpalvelus

Territet, Montreux, (VD), Sveitsi

Lauantai 07 kesäkuuta 2025 klo 10

VT:	5 Moos 5, 1-22	"älä tapa"
Epistola:	Room 13, 1-10	"esivalta ja miekka"
Evankeliumi:	Matt 8, 5-13	"sadanpäällikkö"

Tästä saarnasta on tehty keinoälyä hyväksi käyttäen käännökset ruotsiksi, ranskaksi, saksaksi ja englanniksi. Kirkossa kuulemme vain alkuperäisen suomenkielisen version.

Jeesus ja Mannerheim !

Jeesus vai Mannerheim ?

Vaikka otsikko on tälle päivälle mitä luonnollisin, voisiko vaikeampaa teemaa löytää tämän lauantain aamun saarnaksi? Keskiajalla pappi oli koulua käynyt ja tiesi asiansa, kansa taas oli usein lukutaidoton. Katsoessani nyt ympärille, asetelma tuntuu hieman päinvastaiselta. Päivän teeman tunteva seurakunta ja hieman ulkopuolinen pappi.

Pohtiessani mainittuja henkilöitä – siis Jeesusta ja Mannerheimia - en voinut välttää kysymykseltä ovatko he toisensa poissulkevia vai täydentäviä. Siis kristinuskon ja sotilaat.

Aion kuitenkin uskaltautua puhumaan tänään täällä kirkossa Jumalasta, Jeesuksesta, Pyhästä Hengestä ja kristinuskosta. Olen vakuuttunut, että hetken päästä kuulemme läheisessä puistossa Mannerheimista, mutta tuskin Jeesuksesta, joten lienee sopivaa puhua Herrastamme täällä kirkossa.

Elämä ja kuolema ovat elämän suurimpia asioita, siksi sota ja rauha ovat myös elämän vakavimpia asioita. Olisi toki helpompaa saarnata tänään Jumalan luomistyön kauneudesta, ainutlaatuisista maisemista, kevään kukista ja rakkaudesta, mutta oletan, että tässä tänään koolla olevassa seurakunnassamme on aitoa kiinnostusta kysymyksiin mitä kirkot opettavat sodasta. Miksi Pyhän Hengen vertauskuva on myös rauhanliikkeen tunnus? Miten Jeesuksen opetukset liittyvät Geneven Sopimuksiin? Tai mitä meitä ihmisiä rakastava Jumala, koko maailman Luoja ja kaikkien ihmisten Isä on mieltä kansallisista sodista?

Miten tuohon nyt oikein vastaisi?

Mitä Jumala on mieltä sodasta?

Miten vastata rikkomatta äsken luettua toista käskyä ”älä turhaan lausu Herran Sinun Jumalasi nimeä”?

RAAMATTU

Eikö Raamattu - jo pelkästään äsken luetut tekstit - ole jotenkin epäjohdonmukainen?

Eikö kirkon historia – tai jopa nykyhetkikin – ole epäjohdonmukainen?

Yhtäältä äskeisissä teksteissä kielletään tappaminen, mutta toisaalta hyväksytään aseet ja sotilaan ammatti.

Onko aihe niin vaikea, että vaietaan, vai niin monimutkainen, että sanotaan ”reformaation hengessä” ja ”moniarvoisuuden nimissä”, ja ”omantunnon vapauteen vedoten”, että kaikki käy ?

JUMALA

Jumala on Rakkaus. Se on kaiken lähtökohta. Jos jotain tästä saarnasta muistatte, toivon, että muistatte nuo äskeiset sanat. Jumalan rakkaus kohdistuu kaikkiin ihmisiin ja koko luomakuntaan. Jumala on kaikkien Luoja, siis sodissa hän on myös vastapuolen eli niinkutsutun vihollisen Luoja. Hän rakastaa rajattomasti kaikkia ihmisiä niin siviilejä kuin sotilaita (*ja jopa niitä, joiden oikeudellinen status voisi olla epäselvä!*). Jumala on aina elämän puolella, niin näkyvän kuin iankaikkisen elämän puolella. Hän on paitsi ikuinen, myös rajaton eli globaali.

JEESUS

Olemme järven rannalla vuoristomaisemassa. Lähimmäisenrakkauteen ja huolenpitoon liittyen Jeesus opetti Galilean järven rannalla vuorisaarnassaan, että hän on itse läsnä nälkäisessä, janoisessa, sairaassa, vankeudessa olevalle ja kodittomassa ihmisessä. Jeesus myös opetti kääntämään toisen posken väkivallan edessä. Vastaavasti Jeesus ei missään vaiheessa kritisoinut sadanpäälikön eli ”centurionin” ammattia. Latinan kielen Centurio vastaisi nykyisin noin komppanian päällikköä eli lienee sotilasarvoltaan kapteeni (*sadan sotilaan komentaja – ranskan sana ”cent”*).

PYHÄ HENKI

Pyhän Hengen tunnus taas on kyyhkynen. Kyyhkynen toi olivipuun lehden Nooalle merkiksi, että maata oli löytynyt, ja rauha palannut Jumalan ja ihmisten välille. Kyyhkynen tuli taivaasta, kun Jeesus oli kastettu. Pyhä Henki on aina liitetty rauhaan.

KIRKKO

Kun pohtii kristinuskon historiaa, tiedämme toki, että on ollut hyvinkin sotaisia ja väkivaltaisia kristittyjä, peräti sotaa lietsovia kristillisiä ryhmiä. Vastaavasti on ollut aktiivisia pasifistisia liikkeitä kuten Kveekarit. Kirkko on jopa aloittanut sotia kuten ristiretket. Vastaavasti taas Suomessa teologian opiskelija sai 80-luvulla pyydettyä *helpommin* vapautusta asepalveluksesta juuri nk. omantunnon syistä eli vakaumuksen takia.

Mitä ihmettä siis Kirkko on oikein opettaa ?

Pasifismia vai Sotaa ?

Jeesus ja/vai Mannerheim ?

On nöyryyden puutetta yrittää vastata noin isoon kysymykseen parissa minuutissa täällä Territeessä lauantai aamuna, mutta ehkä kokonaan vastaamatta jättäminenkin ei olisi reilua.

OIKEUTETTU SOTA

Klassiset kirkot, siis katolinen kirkko ja 1500-luvulla reformaation myötä syntyneet protestanttiset kirkkokunnat kuten luterilaisuus Suomessa, taikka Zwinglin inspiroima reformoitu kirkko Sveitsissä tai Calvin Geneven alueella opettavat niinkutsutusta oikeutetusta sodasta, samoin tekee kuuluisa filosofi ja juristi Hugo Grotius kirjassaan "de iure belli ac pacis" (*sodan ja rauhan oikeudesta*).

Ajatus lähtee lyhyesti siitä, että Jumalan Rakkauden lisäksi, ja ehdottoman Rauhan toiveen lisäksi, kirkko ottaa myös huomioon synnin eli pahuuden, ja ihmisen vapauden. Tämä tarkoittaa siis kykyä asettua Jumalan hyvää tahtoa vastaan, eli toimia itsekkäästi. Synti ja itsekkyyys ei koske vain ihmisiä, se koskee myös ihmisryhmiä, instituutioita ja valtioita.

Kirkon näkemys oikeutetusta sodasta perustuu mm. Augustinuksen (syntynyt vuonna 354 Algeriassa) ja Tuomas Akvinolaisen (syntynyt vuonna 1229 Sisiliassa) ajatuksiin (*eli aikana jolloin Uri, Shwytz ja Nidwald päättivät muodostaa eräänlaisen mini-sotilasliiton* *) ...

Oikeutetun sodan kriteerit ovat:

1. Päätöksen sodasta tekee laillinen esivalta
2. Sille on oikeutettu syy
3. Sotilaallinen väkivalta vain äärimmäisenä keinona
4. Tulee suuntautua rauhan tavoitteeseen

5. Keinot tulee suhteuttaa päämäärään

Kaikki viisi – ei yksi niistä !

Tarkka kuulija löytää äsken lausutuista, siis yli tuhatvuotisesta opetuksesta, hyvinkin läheiset yhtymäkohdat YK:n peruskirjaan. Kaiken lähtökohta on poliittisen ja väkivallattoman ratkaisun ensisijaisuus sekä uhkailun ja provosoinnin välttäminen. Yhtäläisyydet ovat hämmästyttävät, joskin luonnolliset.

Entä ne sopimukset, joista mainitsin saarnan alussa, sopimukset jotka syntyivät edessä olevan järven toisessa päässä, järvi – Vaudilaiset antakaa minulle (terminologia) anteeksi – jolla on sama nimi kuin kansainvälisellä humanitaarisella oikeudella, eli sodan oikeussäännöillä, siis Geneven sopimuksilla ?

Onko Galileanjärven opetuksilla ja Geneven järven opetuksilla mitään yhtenäistä? On paljonkin. Sotavangilla on oikeus asialliseen huolenpitoon sanovat sodan säännöt – juuri koska hän on ensisijaisesti ihminen. Hän vihollisenakin jakaa yhteisen ihmisyyden pidättäjänsä kanssa. Kansainvälisen Punaisen Ristin Komitean (ICRC:n) mandaatti on hoitaa mm. sotavankien vaihtoa ja vierailla heidän luonaan. Kuka sanoikaan Galileassa ”minä olin vankeudessa ja te tulitte minua katsomaan”?

Liikemaailmassa on yleistä tehdä nk. ”executive summary” eli tiivistelmä.

Uskaltaudun sanomaan, että kristinusko opettaa, että YK:n peruskirja on aika pitkälti kirkon opetus siitä, milloin saa mennä sotaan ”jus ad bellum”, ja vastaavasti Geneven Sopimukset kirkon opetus ”jus in bello” siitä, miten käyttäydytään sodassa. Jos toimit sen mukaisesti, toimit todennäköisesti klassisen kristinuskon opetusten mukaan.

Jos päättäjänä, sotilaana, politiikkona, virkamiehenä tai muuten vaan kansalaisena olet sodan puolella tai sodassa, jossa näitä on rikottu tai rikotaan, olet mitä todennäköisemmin paitsi historian väärällä puolella myös synnin puolella, ja toimit Jumalan tahtoa vastaan, vaikka tuon sanominen suoraan ääneen hieman hirvittää.

Lyhyesti kyse on samasta asiasta kuin poliisista (*Gendarme*) täällä Vaudissa tai Suomessa. Hänellä on ase, hän saa, ja hänen tulee sitä käyttää, mutta vain suojellakseen elämää, ja silloinkin asetta on käytettävä niin vähän kuin mahdollista. Asetta ei saa käyttää tappamiseen, mikäli rikos liittyy vaikkapa talouteen ja omaisuuteen, sen käyttö rajoittuu elämän suojeluun. Kirkon klassiset opetukset löytyvät siis paitsi asevoimista myös nykyajan poliisien aseenkäyttövaltuuksista.

Kun katsotte tämänhetkisiä taikka Mannerheimin kuoleman jälkeen käytyjä sotia, moniko on käyty suojellakseen elämää ja moniko poliittisista, taloudellisista, uskonnollisista, vallanhimon tai muun kuin humanistisen syyn takia ?

Minulla on luonnollisesti henkilökohtainen - vahvakin mielipide - viimeisten 50 vuoden konflikteista niiden motiiveista ja oikeutuksista, mutta niistä voidaan sitten jutella lisää apérolla...

Kirkon tehtävä sodan ja rauhan asiassa on opettaa mikä on oikein ja väärin. On historioitsijoiden tehtävä tutkia ja arvioida miten asiat menivät menneissä sodissa. Asiantuntijoiden tehtävä taas on neuvoa, ja päättäjien päätettävä miten toimia oikein nykyisissä konflikteissa eli miten parhaiten edistää rauhaa.

Teologien, pappien, kirkon ja kaikkien kristittyjen tehtävä on paitsi muistuttaa päättäjiä mikä on oikein, myös ja ennen kaikkea julistaa Kristusta. Samaisessa Vuorisaarnassa Jeesus sanoo (Matt 5:9) : **”Autuaita ovat rauhantekijät, sillä heidät pitää Jumalan lapsiksi kutsuttaman”**. Ylösnoussut Kristus ei vain toivota rauhaa ja julista autuaaksi, Hän on Rauha itse, sinun, minun ja koko ihmiskunnan Rauha.

Rukoilemme Franciscus Assisilaisen rukouksen:

Vapahtaja, tee minusta rauhasi välikappale,
niin että sinne, missä on vihaa,
toisin rakkauden,
missä loukkausta, toisin anteeksiannon,
missä epäsopua, toisin yksimielisyyden,
missä erehdystä, osoittaisin totuuden,
missä epäilystä, auttaisin uskoon,
missä epätoivoa, nostaisin luottamukseen,
missä pimeyttä, loisin sinun valoasi,
missä surua, virittäisin ilon ja lohdutuksen.

Niin että, oi Mestari, en yrittäisi niin paljon
etsiä lohdutusta kuin lohduttaa muita,
hakea ymmärtämystä kuin ymmärtää toisia,

pyytää rakkautta kuin rakastaa muita,
sillä antaessaan saa,
kadottaessaan löytää,
unohtaessaan saa anteeksi,
kuollessaan nousee iankaikkiseen elämään.

**) Interesting quote from the (Swiss) Federal charter of 1291:*

*“ For the common good and **proper establishment of peace**, the following rules are agreed.*

In view of the troubled circumstances of this time, the people and communities of Uri, Schwyz and Nidwalden promise to assist each other by every means possible against one and all who may inflict violence or injustice on them within their valleys and without. “